

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Β' ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

**«Ποινική προστασία του περιβάλλοντος – Εναρμόνιση με την Οδηγία
2008/99/ΕΚ – Πλαίσιο παραγωγής και διαχείρισης αποβλήτων –
Εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/98/ΕΚ – Ρύθμιση θεμάτων Υπουργείου
Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής»**

Ι. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Με το προτεινόμενο Νοσχ, όπως διαμορφώθηκε κατά την επεξεργασία του από την αρμόδια Διάρκη Επιτροπή, εναρμονίζεται το εθνικό μας δίκαιο προς τις διατάξεις των Οδηγιών 2008/99/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19.11.2008 «σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω ποινικού δικαίου» (ΕΕ L 328/6.12.2008, σελ. 28 επ.) και 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19.11.2008 «για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών» (ΕΕ L 312/22.11.2008, σελ. 3 επ.). Ταυτοχρόνως, θεσπίζονται λοιπές ρυθμίσεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής.

Αναλυτικότερα, με τις διατάξεις των άρθρων 2 μέχρι 9 της Ενότητας Α' του Νοσχ εναρμονίζεται το εθνικό δίκαιο προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/99/ΕΚ και θεσπίζονται κυρώσεις για τις περιπτώσεις κατά τις οποίες προκαλείται ή ενδέχεται να προκληθεί ρύπανση ή υποβάθμιση του περιβάλλοντος, με σκοπό τη διασφάλιση της αποτελεσματικής προστασίας του.

Με τις διατάξεις των άρθρων 10 μέχρι 48 της Ενότητας Β' του Νοσχ εναρμονίζεται το εθνικό δίκαιο προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ και θεσπίζονται μέτρα για τη συνολική ρύθμιση της διαχείρισης των αποβλήτων, «ώστε να προστατεύεται αποτελεσματικώς το περιβάλλον, η ανθρώπινη υγεία και να εξοικονομούνται οι φυσικοί πόροι, μέσω της επαναχρησιμοποίησης και της ανακύκλωσης των αποβλήτων και της ανάκτησης υλικών ή/και ενέργειας από τα απόβλητα» (βλ. Αιτιολογική Έκθεση επί του Νοσχ, σελ. 3).

Με τις διατάξεις των άρθρων 49 μέχρι 56 της Ενότητας Γ' του Νοσχ ρυθμί-

ζονται θέματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (Υ.Π.Ε.Κ.Α.). Έτσι, μεταξύ άλλων, τροποποιούνται ρυθμίσεις του ν. 4030/2011 περί του νέου τρόπου έκδοσης των αδειών δόμησης και ελέγχου κατασκευών, διατάξεις περί ρύθμισης αυθαιρέτων (ν. 4014/2011, 2508/1997, 1337/1983), διατάξεις των ν. 998/1979 και 2218/1994 ως προς ζητήματα επεμβάσεων σε άλση, πάρκα και δάση, και του ν. 2742/1999 περί χωροταξικού σχεδιασμού κ.λπ..

Με τις διατάξεις των άρθρων 57 μέχρι 61 της Ενότητας Δ΄ του Νσχ τροποποιούνται, ιδίως, ρυθμίσεις κανονιστικών πράξεων σχετικών με τα ζητήματα διαχείρισης αποβλήτων, τίθενται μεταβατικές διατάξεις εν σχέσει προς την υποβολή των απαιτούμενων εκ της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ εκθέσεων της χώρας μας προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την εκπόνηση προγραμμάτων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων, και ορίζονται οι καταργούμενες από την έναρξη ισχύος του παρόντος ως νόμου, διατάξεις.

Η νέα Οδηγία - πλαίσιο για τα απόβλητα 2008/98/ΕΚ εκδόθηκε στο πλαίσιο της προσπάθειας απλοποίησης της ευρωπαϊκής νομοθεσίας περί αποβλήτων, καθώς, λόγω της ασάφειας στο προϊσχύσαν καθεστώς, παρουσιάστηκαν νομοθετικές επικαλύψεις και δημιουργία κλίματος αβεβαιότητας στις αρμόδιες αρχές, αλλά και τους διαχειριστές των αποβλήτων, με αποτέλεσμα να παρεμποδίζονται συχνά οι αναγκαίες επενδύσεις (βλ Αγ. Καλλία - Αντωνίου, Το ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο διαχείρισης αποβλήτων και η εφαρμογή του στην Ελλάδα, ΠερΔικ 2009, σελ. 662 επ.). Η νέα Οδηγία, μεταξύ άλλων, αποσαφηνίζει τους όρους «απόβλητο», «ανάκτηση» και «διάθεση», ενισχύει τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων, εισάγει τη διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού και ιεραρχεί τις μεθόδους διαχείρισης των αποβλήτων.

II. Παρατηρήσεις επί των άρθρων του Νσχ

1. Επί του άρθρου 1 παρ. 1

Προφανώς εκ παραδρομής, στα στοιχεία της Οδηγίας 2008/99/ΕΚ αναφέρεται η 17η Νοεμβρίου, ενώ πρόκειται περί της 19ης.

2. Επί του άρθρου 7 παρ. 3

Στο άρθρο 7 παρ. 3 του Νσχ τροποποιείται το άρθρο 28 του ν. 1650/1986 και διαμορφώνονται οι εξής διακεκριμένες παραλλαγές του βασικού εγκλήματος, το οποίο είναι η από δόλο τελούμενη πρόκληση ρύπανσης ή υποβάθμισης του περιβάλλοντος, με πράξη ή παράλειψη που αντιβαίνει στις διατάξεις του ν. 1650/1986 ή των κατ' εξουσιοδότησή του εκδιδόμενων κανονιστικών πράξεων (βλ. παρ. 2 του ν. 1650/1986, όπως τροποποιείται διά του παρόντος): στο στοιχείο (γ), με βάση τον κίνδυνο σοβαρής ή ευρείας ρύπανσης

ή υποβάθμισης ή σοβαρής ή ευρείας οικολογικής ή περιβαλλοντικής διατάραξης ή καταστροφής, στο στοιχείο (δ) με βάση τον κίνδυνο θανάτου εμβρύου ή ανθρώπου ή βαριάς σωματικής ή διανοητικής πάθησης νεογνού ή ανθρώπου, και στο στοιχείο (ε) με βάση την επελθούσα σοβαρή ή ευρεία ρύπανση ή υποβάθμιση ή σοβαρή ή ευρεία οικολογική ή περιβαλλοντική διατάραξη ή καταστροφή, ή τον επελθόντα θάνατο εμβρύου ή ανθρώπου ή την επελθούσα βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση νεογνού ή ανθρώπου. Στο τελευταίο εδάφιο της προτεινόμενης παρ. 3 του άρθρου 28 του ν. 1650/1986 ορίζεται ότι οι πράξεις των στοιχείων (γ), (δ) και (ε) είναι αξιόποινες όταν τελούνται από αμέλεια. Εφόσον οι επιβαρυντικές περιστάσεις που περιγράφονται στα ανωτέρω στοιχεία αποτελούν, ως αποτελέσματα της εκ δόλου ρύπανσης ή υποβάθμισης του περιβάλλοντος του πρώτου εδαφίου της παρ. 2 του άρθρου 28 του ν. 1650/1986, στοιχεία της υπόστασης της κάθε φορά περιγραφόμενης διακεκριμένης παραλλαγής –με εξαίρεση, ενδεχομένως, τον θάνατο και τη βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση– θα ήταν ίσως σκόπιμο, προς αποφυγή σύγχυσης, το τελευταίο εδάφιο της προτεινόμενης παρ. 3 του άρθρου 28 του ν. 1650/1986 να αναδιατυπωθεί (βλ. για τη σχετική προβληματική Μ. Καιάφα Γκμπάντι, Έννοια και προβληματική των κοινώς επικίνδυνων εγκλημάτων, Θεσ/νίκη 1987, σελ. 187 επ. και ιδίως 206).

3. Επί του άρθρου 7 παρ. 6

Με την προτεινόμενη διάταξη προβλέπεται η παράσταση, ως πολιτικώς εναγόντων, μη ζημιωθέντων νομικών και φυσικών προσώπων. Ενόψει του μεικτού χαρακτήρα της πολιτικής αγωγής, αστικού και ποινικού (βλ. Ν. Ανδρουλάκη, Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης, 3η έκδ., 2007, σελ. 88 επ. και Α. Ψαρούδα-Μπενάκη, Η πολιτική αγωγή στην ποινική δίκη, 1982, σελ. 26 επ.), η παράσταση των ανωτέρω προσώπων δεν συμβαδίζει με την αστική πλευρά της πολιτικής αγωγής, εφόσον τα πρόσωπα αυτά δεν έχουν υποστεί περιουσιακή ζημία ή ηθική βλάβη, ούτε όμως και με την ποινική πλευρά της, εφόσον δεν υπέφεραν από το έγκλημα (βλ. Α. Δημάκη, Προβληματισμοί σχετικά με τις ειδικές ρυθμίσεις για την πολιτική αγωγή, ΠοινΧρον 2010, σελ. 535). Αντιθέτως, τα πρόσωπα αυτά αποκτούν τον ρόλο ιδιωτικών κατηγορών και, στο μέτρο που μπορούν να παραστούν ως πολιτικώς ενάγοντες όλα ταυτοχρόνως, τίθεται ενδεχομένως ζήτημα υπερβολικής επιβάρυνσης του κατηγορουμένου (βλ., σχετικώς, άρθρο 87 του Σχεδίου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας του 1995 σε Α. Δημάκη, Η πολιτική αγωγή κατά το σχέδιο του νέου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ΠοινΧρον 1995, σελ. 1141 επ. και Α. Παπαδαμάκη, Όψεις αποδόμησης της ποινικής δικονομίας και τάσεις καθιέρωσης παράπλευρης δικονομίας, ΠοινΔικ 2010, σελ. 87). Ενδεικτικό της σημασίας που έχει ο περιορισμός των προσώπων τα οποία μπορούν να παραστούν ως πολιτικώς ενάγοντες είναι το ότι η παράνομη παράσταση του πο-

λιτικώς ενάγοντος στο ακροατήριο αποτελεί λόγο απόλυτης ακυρότητας της διαδικασίας και λόγος αναίρεσης της απόφασης (άρθρα 171 παρ. 2 και 510 παρ. 1 Α ΚΠΔ). Υπό το φως των ανωτέρω, και με δεδομένο το ότι κάθε πολίτης μπορεί να υποβάλει μήνυση για αξιόποινες πράξεις και, εάν έχει ειδικές γνώσεις, να κληθεί ως πραγματογνώμονας, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο να επανεξετασθεί η πρόβλεψη δικαιώματος παράστασης ως πολιτικώς ενάγοντος κάθε πολίτη ή να περιορισθεί ο αριθμός αυτών που μπορούν να παραστούν ταυτοχρόνως.

4. Επί του άρθρου 9 παρ. 2, 4

Στο άρθρο 9 παρ. 2 του υπό ψήφιση Νοσχ προβλέπεται, ότι, ειδικώς προκειμένου περί κακουργημάτων του ν. 1650/1986, η έρευνα μπορεί να περιλάβει και τη διενέργεια των μορφών έρευνας που περιγράφονται στις διατάξεις του άρθρου 253 Α ΚΠΔ, και υπό τις προϋποθέσεις που τίθενται με τις διατάξεις αυτές. Με δεδομένο, όμως, το ότι στην παρ. 4 του ιδίου άρθρου προβλέπεται λόγος άρσης του αδικού για τη συγκεκριμένη δράση αστυνομικών ή άλλων προσώπων υπό διαφορετικές προϋποθέσεις από εκείνες που επιτάσσει το άρθρο 253 Α ΚΠΔ, ενδεχομένως να δημιουργηθεί σύγχυση.

5. Επί του άρθρου 16 παρ. 1

Στο εδάφιο α΄ θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο να ορισθούν οι αρμόδιες αρχές για την εγκατάσταση ολοκληρωμένου και κατάλληλου δικτύου εγκαταστάσεων διάθεσης αποβλήτων και εγκαταστάσεων ανάκτησης σύμμεικτων αστικών αποβλήτων.

Περαιτέρω, ως προς το εδάφιο β΄ της παραγράφου, σημειώνεται ότι η Οδηγία 2008/98/ΕΚ προβλέπει τη δυνατότητα περιορισμού από τα κράτη μέλη των εισερχόμενων αποστολών αποβλήτων που προορίζονται για αποτεφρωτήρες ταξινομημένους ως ανάκτηση, «εφόσον έχει καταστεί σαφές ότι οι αποστολές αυτές θα είχαν ως συνέπεια τη διάθεση των εθνικών αποβλήτων ή την επεξεργασία τους κατά τρόπο που δεν συνάδει με τα εθνικά σχέδια διαχείρισης αποβλήτων» (άρθρο 16 παρ. 1 εδ. β΄ της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ).

6. Επί του άρθρου 18 παρ. 2

Προφανώς εκ παραδρομής αναφέρονται τα άρθρα 30 και 38 παρ. 6, ενώ πρόκειται περί των άρθρων 17 και 20, αντιστοίχως (πρβλ. άρθρα 19 και 35 της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ).

7. Επί του άρθρου 22

Διά των ρυθμίσεων του προτεινόμενου άρθρου ενσωματώνεται στην εθνική έννομη τάξη το άρθρο 28 της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ, το οποίο καθιερώνει υποχρέωση των κρατών μελών να εκπονήσουν σχέδια διαχείρισης αποβλή-

των. Κατά την παρ. 1 του άρθρου, η εκπόνηση των ανωτέρω σχεδίων γίνεται από το Υ.Π.Ε.ΚΑ. σε συνεργασία με το εκάστοτε συναρμόδιο υπουργείο. Στην παρ. 6 του άρθρου ορίζεται ότι τα σχέδια διαχείρισης εξειδικεύονται στο άρθρο 35. Στο άρθρο 35 προβλέπεται η εκπόνηση εθνικού σχεδίου διαχείρισης αποβλήτων, όπως και ειδικών σχεδίων προκειμένου περί συγκεκριμένων κατηγοριών αποβλήτων, από το Υ.Π.Ε.Κ.Α., και περιφερειακών σχεδίων διαχείρισης αποβλήτων από τον αρμόδιο Φορέα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, τα οποία εγκρίνονται από το οικείο περιφερειακό συμβούλιο. Επειδή ο νομοθέτης, εν προκειμένω, φαίνεται να διασπά τον σχεδιασμό της διαχείρισης αποβλήτων σε δύο επίπεδα, κεντρικό και περιφερειακό, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο να αναδιατυπωθεί αναλόγως η παρ. 1 του άρθρου 22, εκτός εάν το Υ.Π.Ε.Κ.Α. καθίσταται αρμόδιο και για την έγκριση, σε τελικό στάδιο, των περιφερειακών σχεδίων διαχείρισης αποβλήτων.

8. Επί του άρθρου 25

Διά του παρόντος θεσπίζεται η «διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού». Αναλυτικότερα, κατά τη διατύπωσή του, «λαμβάνονται νομοθετικά και μη νομοθετικά μέτρα για να εξασφαλίζ[εται] ότι τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα τα οποία κατ' επάγγελμα αναπτύσσουν, κατασκευάζουν, μεταποιούν, επεξεργάζονται, πωλούν ή εισάγουν προϊόντα (παραγωγός του προϊόντος) φέρουν διευρυμένη ευθύνη παραγωγού».

Σημειώνεται, κατ' αρχάς, ότι η φράση «νομοθετικά μέτρα» δεν εξειδικεύεται στο παρόν Νοχ.

Όσον αφορά επίσης στα «μη νομοθετικά μέτρα», κατωτέρω, στο άρθρο 38 παρ. 4, ορίζεται ότι, διά κοινής υπουργικής απόφασης, «σε εφαρμογή των άρθρων 25 και 27, προκειμένου να ενισχυθούν η επαναχρησιμοποίηση και πρόληψη, η ανακύκλωση και άλλες μορφές ανάκτησης αποβλήτων, μπορούν να λαμβάνονται μέτρα για να εξασφαλισθεί ότι τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, τα οποία κατ' επάγγελμα αναπτύσσουν, κατασκευάζουν, μεταποιούν, επεξεργάζονται, πωλούν ή εισάγουν προϊόντα (παραγωγός του προϊόντος) φέρουν διευρυμένη ευθύνη παραγωγού, με την επιφύλαξη των διατάξεων του ν. 2939/2001, όπως τροποποιήθηκε με το ν. 3854/2010 (Α' 94)». Αναφέρεται, μάλιστα, ενδεικτικώς, και δυνητικό περιεχόμενο των εν λόγω μέτρων, κατά μεταφορά από το άρθρο 8 της Οδηγίας.

Υπό το φως των ανωτέρω, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο να διαγραφεί η παρ. 1 του άρθρου 25, στο μέτρο που το περιεχόμενό της ταυτίζεται προς εκείνο της παρ. 4 του άρθρου 38.

Σε αντίθετη περίπτωση, θα ήταν σκόπιμο να περιγραφούν τα λοιπά μέτρα που εισηγείται ο νομοθέτης, να διευκρινισθεί ο όρος «μη νομοθετικά μέτρα», και, τέλος, για λόγους συστηματικότητας, να περιγραφεί σε αυτό το σημείο, έστω εν γένει, η έννοια του όρου της διευρυμένης ευθύνης του πα-

ραγωγού (βλ. και αιτιολογική σκέψη (27) της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ όπου αναφέρεται ότι «Η εισαγωγή της διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού στην παρούσα οδηγία είναι ένα από τα μέσα για την υποστήριξη του σχεδιασμού και της παραγωγής αγαθών τα οποία λαμβάνουν πλήρως υπόψη και διευκολύνουν την αποτελεσματική χρησιμοποίηση των πόρων καθ' όλο τον κύκλο ζωής τους, συμπεριλαμβανομένης της επισκευής, της επαναχρησιμοποίησης, της αποσυναρμολόγησης και της ανακύκλωσής τους χωρίς να θέτουν σε κίνδυνο την ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων στην εσωτερική αγορά»).

9. Επί του άρθρου 27 παρ. 2 και 3

Θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο να ορισθούν στην παρ. 2 οι αρμόδιες αρχές για τη λήψη των προβλεπόμενων εν προκειμένω μέτρων.

Ομοίως, θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο να ορισθεί στην παρ. 3 η εκεί αναφερόμενη «αρμόδια αρχή», δεδομένου, μάλιστα, ότι η διάταξη παραπέμπει στο άρθρο 34, όπου αναφέρεται ως αρμόδια αρχή το Τμήμα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων του Υ.Π.ΕΚ.Α.. Επίσης, εκ παραδρομής στην παρ. 3 αναφέρεται το άρθρο 57, ενώ πρόκειται περί του άρθρου 58.

10. Επί του άρθρου 29

Στον τίτλο του άρθρου, προφανώς εκ παραδρομής, αναφέρεται η παρ. 2 του άρθρου 36 της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ, ενώ πρόκειται περί της παρ. 1.

11. Επί του άρθρου 35

Από τις διατάξεις φαίνεται να προκύπτει σχέση ιεράρχησης των περιφερειακών σχεδίων διαχείρισης προς το εθνικό σχέδιο διαχείρισης αποβλήτων (βλ. παρ. 2 α., όπου ορίζεται ότι «το ΠΕΣΔΑ [Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων] αποτελεί ένα ολοκληρωμένο σχέδιο διαχείρισης του συνόλου των αποβλήτων, τα οποία παράγονται σε μία Περιφέρεια, και προσδιορίζει τις γενικές κατευθύνσεις για τη διαχείριση τους, σε συμφωνία με τις κατευθύνσεις του Εθνικού Σχεδιασμού Διαχείρισης Αποβλήτων και των άρθρων 22 και 23»). Προς τον σκοπό αυτό απαιτείται, προφανώς, και γνωμοδότηση από το αρμόδιο τμήμα του Υ.Π.Ε.Κ.Α. ως προς τη συμβατότητα του ΠΕΣΔΑ με τις κατευθύνσεις και τα μέτρα που προβλέπονται στο Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης.

Υπό το φως των ανωτέρω, ενδέχεται η (απλή) γνώμη του αρμόδιου τμήματος του Υ.Π.ΕΚ.Α. ως προς τη συμβατότητα του ΠΕΣΔΑ και η έλλειψη ρύθμισης σχετικής με την άπρακτη πάροδο της 30νθήμερης προθεσμίας εντός της οποίας το ανωτέρω τμήμα υποχρεούται να διαβιβάσει τη γνώμη του στην αρμόδια διεύθυνση της Περιφέρειας, προκειμένου να εγκριθεί το ΠΕΣΔΑ από το περιφερειακό συμβούλιο, να μην εξασφαλίζουν τον σκοπό

της ανωτέρω σχέσης ιεράρχησης μεταξύ των σχεδίων διαχείρισης.

Περαιτέρω, παρατηρείται ότι υπό τη θεσπιζόμενη, διά του παρόντος, μορφή των περιφερειακών σχεδίων διαχείρισης αποβλήτων δεν προκύπτει ότι διά αυτών των σχεδίων θα καθορίζονται και οι περιοχές όπου θα επιτρέπονται εργασίες διάθεσης αποβλήτων (πρβλ. άρθρο 6 της κ.υ.α. υπ' αριθμ. Η.Π. 50910/2727 (ΦΕΚ Β' 1909/22.12.2003) Μέτρα και Όροι για τη Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων. Εθνικός και Περιφερειακός Σχεδιασμός Διαχείρισης. Πρβλ. και άρθρο 186 II ΣΤ. παρ. 29 του ν. 3852/2010, όπου, μεταξύ των αρμοδιοτήτων των περιφερειών, περιλαμβάνεται και «Η κατάρτιση και έγκριση του περιφερειακού σχεδιασμού διαχείρισης των στερεών αποβλήτων, στο πλαίσιο του αντίστοιχου εθνικού σχεδιασμού, ο οποίος αποσκοπεί, κυρίως, στη μελέτη και τον καθορισμό των μεθόδων διαχείρισης, καθώς και στη χωροθέτηση των πάσης φύσεως σχετικών εγκαταστάσεων περιλαμβανόμενης και της έκδοσης των κατά περίπτωση αδειών, που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία». Σχετικός προβληματισμός για την ανάγκη διάκρισης του σχεδιασμού διαχείρισης αποβλήτων από τη διαδικασία χωροθέτησης και έγκρισης περιβαλλοντικών όρων των επιμέρους έργων διαχείρισης σε Γ. Γιαννακούρου, Η διαχείριση των στερεών αποβλήτων στην Ελλάδα. Νομικά αιτήματα και Θεσμικές προοπτικές, σε Ν. Χλέπα, Γ. Γιαννακούρου, Θ. Οικονόμου, Διαχείριση απορριμάτων, 2004, σελ.43 επ.). Δεδομένου ότι διά του άρθρου 59 καταργείται κάθε αντίθετη ρύθμιση προς τις ρυθμίσεις του Νσχ, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο να διευκρινισθεί το σχετικό σημείο. Θα μπορούσε, επίσης, να διευκρινισθεί και ο τρόπος συσχετισμού, εάν υφίσταται, αυτών των σχεδίων διαχείρισης προς το Γενικό Πλαίσιο ή και τα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού (βλ. και απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 4.3.2010 στην υπόθεση C 297/08, όπου επισημαίνεται ότι «τα κριτήρια για την επιλογή της θέσεως των εγκαταστάσεων διαθέσεως των αποβλήτων πρέπει να καθορίζονται υπό το πρίσμα των σκοπών της οδηγίας 2006/12 στους οποίους συγκαταλέγονται κυρίως η προστασία της υγείας και του περιβάλλοντος καθώς και η δημιουργία ολοκληρωμένου και κατάλληλου δικτύου εγκαταστάσεων διαθέσεως των αποβλήτων, το οποίο πρέπει ιδίως να καθιστά δυνατή τη διάθεση των αποβλήτων σε μία από τις πλησιέστερες κατάλληλες εγκαταστάσεις. Συνεπώς, αυτά τα κριτήρια επιλογής θέσεως πρέπει να συνίστανται, ιδίως, στην απόσταση των εν λόγω χώρων από τις κατοικημένες περιοχές όπου παράγονται τα απόβλητα, στην απαγόρευση δημιουργίας εγκαταστάσεων πλησίον ευαίσθητων ζωνών και στην ύπαρξη κατάλληλων υποδομών για τη μεταφορά των αποβλήτων, όπως τη σύνδεση με δίκτυα μεταφοράς», με παραπομπή στην απόφασή του της 1.4.2004 επί των συνεκδ. υποθέσεων C 53/02 και C 217/02).

Σημειώνεται, τέλος, ότι συμφώνως προς την Αιτιολογική Έκθεση (σελ. 13), «Το περιεχόμενο του ΕΣΔΑ, όπως και εκείνο των ειδικών ρευμάτων α-

ποβλήτων, καθώς και η διαδικασία έγκρισής τους, υπερκαλύπτουν τις απαιτήσεις της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ και της κ.υ.α. με αρ. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ. 107017/28.8.06 (Β΄ 1225) και, επομένως, δεν υπόκεινται σε διαδικασία έγκρισης Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ)». Κατά τις διατυπώσεις, όμως, της Οδηγίας (ΕΕ L 197/21.7.2001, σελ. 30 επ.), για σχέδια και προγράμματα που ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, πραγματοποιείται μελέτη υπό τους όρους του άρθρου 5 [βλ. και άρθρο 3 παρ. 1 και 2 α) και Παραρτήματα της Οδηγίας].

12. Επί του άρθρου 36 παρ. 1, 2 και 3

Στην παρ. 1, για λόγους νομοτεχνικής αρτιότητας, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο να προσδιορισθεί η έννοια του όρου «διαστασιολόγηση των εγκαταστάσεων επεξεργασίας».

Στην παρ. 2 παρατηρείται σχετικώς ότι η προς μεταφορά στο εθνικό δίκαιο διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 23 της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ κάνει λόγο για δυνατότητα άρνησης έκδοσης Α.Ε.Π.Ο. προκειμένου περί απαράδεκτης, «από απόψεως προστασίας του περιβάλλοντος», μεθόδου επεξεργασίας αποβλήτων, «ιδίως εάν η μέθοδος δεν είναι σύμφωνη προς το άρθρο 13 (...) [βλ. άρθρο 14 Νσχ]».

Περαιτέρω, στην παρ. 3 ορίζεται ότι «Υφιστάμενες εγκαταστάσεις διαχείρισης αποβλήτων, οι οποίες λειτουργούν και προβλέπονται από τον Εθνικό ή Περιφερειακό Σχεδιασμό Διαχείρισης Αποβλήτων, εξακολουθούν να λειτουργούν. Η συνέχιση της λειτουργίας τους, εφόσον απαιτείται επέκταση ή συμπλήρωση των υφιστάμενων υποδομών, προϋποθέτει μόνο την εκπόνηση Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και την έκδοση Α.Ε.Π.Ο., με την επιφύλαξη των διατάξεων του Κεφαλαίου Α΄ του ν. 4014/2011 (Α΄209). Δεν απαιτείται οποιαδήποτε άλλη πρόσθετη μελέτη ακόμα και όταν τέτοιες εγκαταστάσεις εμπίπτουν με μεταγενέστερη ρύθμιση σε περιοχές προστασίας της φύσης».

Προφανώς, εννοούνται εγκαταστάσεις οι οποίες προβλέπονται και λειτουργούν ήδη υπό τον ισχύοντα εθνικό ή περιφερειακό σχεδιασμό (βλ. κ.υ.α. υπ' αριθμ. Η.Π. 50910/2727, ό.π.). Ενόψει της αναδιοργάνωσης, όμως, του συστήματος προστατευόμενων περιοχών του ν. 1650/1986 λόγω της ενσωμάτωσης της αρχής της βιοποικιλότητας στην πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος, και δεδομένου ότι η προς ενσωμάτωση Οδηγία αναφέρει ως πρώτο στόχο της πολιτικής για τα απόβλητα την ελαχιστοποίηση των συνεπειών της παραγωγής και της διαχείρισης των αποβλήτων για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον, για λόγους σαφήνειας, και προκειμένου να μην αναιρείται ο σκοπός της υπαγωγής ορισμένης περιοχής σε καθεστώς προστασίας, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο να διευκρινισθεί, ποιες πρόσθετες μελέτες δεν απαιτούνται, όπως και το χρονικό σημείο από το οποίο και μετά

θεωρείται «μεταγενέστερη» η ρύθμιση υπαγωγής.

13. Επί του άρθρου 37 παρ. 2

Υπό το φως των στόχων και του άρθρου 13 της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ, ερωτάται εάν στη φράση «προκαλούν βλάβες στην ανθρώπινη υγεία και στο περιβάλλον» ο όρος «και» θα έπρεπε να αντικατασταθεί από τους όρους «ή/και», σε περίπτωση που δεν είναι σωρευτική η ως άνω συνδρομή των προϋποθέσεων για την επιβολή των διοικητικών κυρώσεων.

14. Επί του άρθρου 38 παρ. 6

Στη διάταξη ορίζεται ότι «Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και των εκάστοτε συναρμοδίων Υπουργών ορίζονται τα αναγκαία μέτρα ώστε να διασφαλίζεται α) ότι η παραγωγή και η διαχείριση των επικίνδυνων αποβλήτων (όπως η συλλογή, η μεταφορά, η αποθήκευση η επεξεργασία τους και η ασφαλής τελική διάθεσή τους), διεξάγονται σε συνθήκες που παρέχουν προστασία του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας κατά το άρθρο 14, β) η ιχνηλασιμότητα, από την παραγωγή έως τον τελικό προορισμό, καθώς και ο έλεγχος των επικίνδυνων αποβλήτων, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 19 και 20. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και των συναρμοδίων Υπουργών, μπορεί η κοινή απόφαση να επεκτείνεται σε ειδικότερα θέματα διαχείρισης επικινδύνων αποβλήτων».

Το τελευταίο εδάφιο της διάταξης θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο να αναδιατυπωθεί, ώστε να προκύπτει σαφώς ότι πρόκειται περί παροχής εξουσιοδότησης προς έκδοση νέας κοινής υπουργικής απόφασης για την τροποποίηση ή συμπλήρωση της προηγούμενης κ.υ.α, με την οποία δεν ρυθμίζονται ειδικότερα θέματα διαχείρισης επικίνδυνων αποβλήτων, ως εξής: «Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και των συναρμοδίων Υπουργών μπορεί η κοινή απόφαση να τροποποιείται ή να συμπληρώνεται ως προς ειδικότερα θέματα διαχείρισης επικινδύνων αποβλήτων».

15. Επί του άρθρου 50

Με τις διατάξεις του προς ψήφιση άρθρου εισάγονται τροποποιήσεις στον ν. 4014/2011 «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας ΥΠΕΚΑ», με σκοπό την αντιμετώπιση επιμέρους ζητημάτων τα οποία έχουν ανακύψει στο πλαίσιο της εφαρμογής των ρυθμίσεων του περί αυθαιρέτων κατασκευών.

Ειδικότερα, στην παρ. 1 παρέχεται δυνατότητα χρήσης ιδιωτικών εγγράφων ή αεροφωτογραφιών ή τεχνικής έκθεσης μηχανικού για την απόδειξη

του χρόνου αυθαιρεσίας ως προς όλες τις περιπτώσεις αυθαιρέτων και όχι μόνο για τα προ της 31.1.1983 αυθαίρετα. Με τη δεύτερη παράγραφο συμπληρώνεται η διάταξη του άρθρου 24 του ν. 4014/2011, ως προς τις περιφερειακές ενότητες, στις οποίες δεν έχει καθορισθεί τιμή ζώνης, συμφώνως προς το ισχύον σύστημα των αντικειμενικών αξιών. Με την προτεινόμενη ρύθμιση της τρίτης παραγράφου τροποποιείται η παρ. 16 του άρθρου 24 του ν. 4014/2011 και προβλέπεται αναστολή επί 30 χρόνια της επιβολής κυρώσεων, συμπεριλαμβανομένων και των προστίμων που επιβάλλονται κατά την έκδοση οικοδομικής άδειας νομιμοποίησης εντός του χρονικού διαστήματος των 30 χρόνων. Περαιτέρω, προστίθεται εδάφιο στην παρ. 20 του άρθρου 24 του ν. 4014/2011, συμφώνως προς το οποίο, οι αυθαίρετες κατασκευές σε κτήρια ιδιοκτησίας του Δημοσίου, των ν.π.δ.δ., των Ο.Τ.Α. και της Ο.Σ.Κ. Α.Ε. που χρησιμοποιούνται ως σχολεία ή γυμναστήρια, υπάγονται στις διατάξεις του ν. 4014/2011, χωρίς την υποχρέωση καταβολής του οικείου παραβόλου. Με τη διάταξη της παρ. 6 του ίδιου άρθρου, και προκειμένου να καταστεί δυνατή η υπαγωγή στις διατάξεις του ν. 4014/2011 αυθαίρετης κατασκευής ή αλλαγής χρήσης σε κτίσμα που έχει ανεγερθεί με νόμιμη άδεια προ του ν. 4014/2011, και το ανώτατο ύψος του οποίου απέχει μεν λιγότερο από είκοσι μέτρα από την κορυφογραμμή, αλλά δεν την υπερβαίνει, προστίθεται διάταξη με την οποία παρέχεται, υπό τις εκεί προϋποθέσεις, δυνατότητα υπαγωγής στο άρθρο 24 του ν. 4014/2011, εφόσον ως προς το ανώτατο ύψος του κτίσματος, αυτό απέχει λιγότερο από είκοσι μέτρα από την κορυφογραμμή (υδατοκρίτη), αλλά δεν την υπερβαίνει. Τέλος, με την προτεινόμενη διάταξη της ένατης παραγράφου τροποποιείται η διάταξη του άρθρου 15 του ν. 1337/1983, ώστε να είναι δυνατή νομιμοποίηση, σύμφωνα με το άρθρο 22 του ΓΟΚ, σε αρχαιολογικούς χώρους όπου επιτρέπεται η δόμηση.

Σχετικώς με τις ειδικότερες ρυθμίσεις των προτεινόμενων διατάξεων υπενθυμίζεται ότι, όπως έχει κριθεί κατ' επανάληψη, από τη νομολογία, κατά την ερμηνεία της διάταξης του άρθρου 24 Συντάγματος, «....το οικιστικό περιβάλλον έχει αναχθεί σε συνταγματικώς προστατευόμενη αξία, οι διατάξεις δε αυτές του Συντάγματος απευθύνουν στον κοινό και κανονιστικό νομοθέτη επιταγές να ρυθμίσει τη πολεοδομική διαμόρφωση βάσει ενός ορθολογικού πολεοδομικού σχεδιασμού, δηλαδή σχεδιασμού υπαγορευόμενου από πολεοδομικά κριτήρια και προσαρμοσμένου στην ιδιομορφία και την εν γένει φυσιογνωμία, καθώς και τις ανάγκες κάθε περιοχής (...)» (ΣτΕ 4040/2005, ΕΛΔνη 2006, σελ. 1249 επ., ΣτΕ 314/2006, ΠερΔικ 2006, σελ. 455 επ.). Περαιτέρω, έχει κριθεί ότι «(...) οι συνταγματικές αυτές διατάξεις, οι οποίες τέθηκαν για πρώτη φορά με το Σύνταγμα του 1975, απευθύνουν στον κοινό νομοθέτη και στην κατ' εξουσιοδότησή του κανονιστικώς δρώσα Διοίκηση, την επιταγή να ρυθμίσει τη χωροταξική ανάπτυξη και πολεοδομική διαμόρφωση της χώρας με βάση ορθολογικό σχεδιασμό υπαγορευόμενο α-

πό πολεοδομικά κριτήρια, σύμφωνα με την ιδιομορφία, την φυσιογνωμία και τις ανάγκες κάθε περιοχής. Ουσιώδες στοιχείο του σχεδιασμού αυτού είναι ο καθορισμός ή η τροποποίηση των χρήσεων γης της πόλεως (ΣΤΕ 451/2003), κριτήρια δε για την χωροταξική αναδιάρθρωση και την πολεοδομική ανάπτυξη των πόλεων και των οικιστικών εν γένει περιοχών είναι η εξυπηρέτηση της λειτουργικότητας και της αναπτύξεως των οικισμών και η εξασφάλιση των καλύτερων δυνατών όρων διαβιώσεως των κατοίκων (ΣΤΕ Ολ. 1528/2003, 965/2007, ΣΤΕ Ολ. 123/2007), όπως με την επί το δυσμενέστερο μεταβολή της επιτρεπόμενης χρήσεως –αν αυτή δεν επιβάλλεται από εξαιρετικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος προς εξυπηρέτηση προέχουσας σημασίας σκοπού κατά την μετά από στάθμιση ουσιαστική εκτίμηση του νομοθέτη, υποκείμενη σε δικαστικό έλεγχο– ή τη νόθευσή της (ΣΤΕ 451/2003, 3756/2000). Τούτων έπεται, ότι μέχρις ότου τεθούν για πρώτη φορά από το νομοθέτη, προς εκπλήρωση της ανωτέρω, το πρώτον επίσης τεθείσης συνταγματικής επιταγής, οι βασικοί κανόνες πολεοδομικής, είναι συνταγματικώς ανεκτή η πρόβλεψη της δυνατότητας εξαιρέσεως από την κατεδάφιση κατασκευών που έχουν αυθαίρετως ανεγερθεί πριν τη θέσπιση των κανόνων αυτών, που τίθενται εν γνώσει ακριβώς της ανωτέρω κατ' εξαίρεση δυνατότητας (παλαιές κατασκευές), αλλά ως εξαιρετικής ρυθμίσεως και υπό όρους, ώστε αφενός να μην αποδυναμώνεται ουσιαστικά η αποτελεσματικότητα των θεσπιζόμενων κανόνων και, αφετέρου, να μην προκαλείται βλάβη σε φυσικά οικοσυστήματα, οικιστικά σύνολα και πολιτιστικά στοιχεία που χρήζουν ιδιαίτερης προστασίας (...) οι όροι εξαιρέσεως από την κατεδάφιση μιας νέας, παραβιάζουσας τους όρους δομήσεως αυθαίρετης κατασκευής ή διατηρήσεως μιας επανεμφανιζόμενης, αλλά μη επιτρεπόμενης χρήσεως, επιβάλλουν να εκτιμάται η πολεοδομική επιβάρυνση της περιοχής όπου ευρίσκεται η κατασκευή ή η χρήση από την εξαίρεση μόνης αυτής από την κατεδάφιση και όχι από το σύνολο των ήδη εξαιρεθεισών όσο και των εξαιρουμένων από την κατεδάφιση νέων αυθαίρετων κατασκευών της περιοχής αυτής, προς την οποία η εξαίρεση ταυτίζεται και η διατήρηση επανεμφανιζόμενων αλλά κατά την ισχύουσα πολεοδομική ρύθμιση μη επιτρεπόμενων πλέον χρήσεων (...) Εξ άλλου, ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου, που αποτελούν πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας, επιβάλλουν στο Κράτος την υποχρέωση να εγγυάται υπέρ των πολιτών την πιστή εφαρμογή των νόμων, να προασπίζει τα νομίμως και όχι τα παρανόμως κτηθέντα από τους πολίτες αγαθά καθώς και να σέβεται και να προάγει με κάθε πρόσφορο μέσο την εμπιστοσύνη των πολιτών στο νόμο και την έννομη τάξη, την ύπαρξη και τη διατήρηση της οποίας εγγυάται η αποτελεσματική λειτουργία των κρατικών υπηρεσιών επιβολής και εφαρμογής του νόμου (...)» (ΣΤΕ Ολ 3500/2009, βλ. επίσης ΣΤΕ Ολ 3921/2010, ΣΤΕ 3930/2008). Εξαίρεση από τον κανόνα της κατεδάφισης των αυθαίρετων κτι-

σμάτων έχει κριθεί ανεκτή στις περιπτώσεις «ασήμαντων» από πολεοδομικής άποψης παραβάσεων, οι οποίες «(...) ως εκ του μεγέθους, της μορφής και των επιπτώσεων των, δεν ασκούν σοβαράν επιρροήν επί της λειτουργικότητας των οικισμών, μη παρεμποδίζουσαι την ομαλήν ανάπτυξιν αυτών, ουδ' επιδρῶσαι δυσμενῶς ἐπὶ των ὁρων διαβιώσεως, ὥστε να καταστούν συνταγματικῶς ανεπίτρεπτοι (...)» (ΣτΕ ΟΛ 3273/1995, 2565/2004, 804/2006, ΠερΔικ 2006, σελ. 456 επ.).

Υπό το φως των ανωτέρω νομολογιακών πορισμάτων, οι διατάξεις του προτεινόμενου άρθρου είναι στενώς ερμηνευτέες, υπό την έννοια ότι θα πρέπει να προηγείται αιτιολογημένη κρίση της αρμόδιας αρχής ότι για κάθε συγκεκριμένη κατασκευή πληρούνται οι εν λόγω ειδικές και ορισμένες προϋποθέσεις υπαγωγής της στις προτεινόμενες διατάξεις (πρβλ. ΣτΕ ΟΛ 3500/2009, ΣτΕ ΟΛ 123/2007) και ότι δεν συντρέχουν τα αντικειμενικά κωλύματα των νομοθετικών ρυθμίσεων περί κατεδαφίσεως αυθαίρετων κτισμάτων.

16. Επί των άρθρων 56 παρ. 2 και 57 παρ. 3

Με τη δεύτερη παράγραφο του προτεινόμενου άρθρου 56 παρ. 2 επαναδιατυπώνεται και συμπληρώνεται η διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 9 του ν. 2742/1999, όπως προστέθηκε με το άρθρο 17 του ν. 3851/2010 (ΦΕΚ 85' Α), το οποίο αναφέρεται στις διοικητικές άδειες έργων ΑΠΕ που έχουν ακυρωθεί λόγω αντίθεσής τους προς τη χωροταξική ή την πολεοδομική νομοθεσία. Επίσης, με την προτεινόμενη παρ. 3 του άρθρου 57 προτείνεται η συμπλήρωση των διατάξεων των ισχυόντων νομοθετημάτων με τα οποία ρυθμίζονται Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου σε διάφορες περιοχές της χώρας, χωρίς να έχει προβλεφθεί η κατασκευή και λειτουργία των αναγκαίων υποδομών, όπως, επί παραδείγματι, παραγωγή ενέργειας, επεξεργασίας νερού, εγκαταστάσεις επεξεργασίας αστικών λυμάτων, διαχείρισης αποβλήτων, κ.ο.κ..

Όπως ήδη προαναφέρθηκε, με τις διατάξεις των παρ. 1 και 2 άρθρ. 24 του Συντάγματος έχει αναχθεί σε συνταγματικώς προστατευόμενη αξία το οικιστικό, φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, από το οποίο εξαρτάται η ποιότητα ζωής και η υγεία των κατοίκων των πόλεων και των οικισμών. Για την προστασία του οικιστικού περιβάλλοντος, ειδικότερα, υφίσταται υποχρέωση της πολιτείας για την αναβάθμισή του και τη διαμόρφωση των καλύτερων δυνατών όρων διαβίωσης σε αυτό. Προς εξυπηρέτηση των σκοπών αυτών επιβάλλεται η λήψη νομοθετικών και διοικητικών μέτρων που συντελούν στην αναβάθμισή του και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Κατά τη λήψη των εν λόγω μέτρων, τα αρμόδια όργανα οφείλουν να σταθμίζουν και άλλους παράγοντες, αναγόμενους στο γενικότερο δημόσιο συμφέρον, όπως είναι η οικονομική ανάπτυξη και η ανάγκη εκτέλεσης έργων υποδομής. Η στάθμιση, όμως, των παραγόντων αυτών πρέπει να γίνεται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να

εξασφαλίζεται η βιώσιμη ανάπτυξη, στην οποία απέβλεψαν τόσο ο συντακτικός όσο και ο κοινοτικός νομοθέτης. Όπως είναι γνωστό, διατάξεις για την προστασία του περιβάλλοντος και την αρχή της αειφόρου ανάπτυξης περιέχει και η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, που προβλέπει ότι η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος στοχεύει σε υψηλό επίπεδο προστασίας και στηρίζεται, μεταξύ άλλων, στις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης (άρθρο 174, ήδη άρθρο 191 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μετά την τροποποίηση που επέφερε σε αυτή η Συνθήκη της Λισσαβόνας). Κατά τη στάθμιση αυτή, τα αρμόδια όργανα της Πολιτείας πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους τις δυσμενείς επιπτώσεις στο φυσικό, οικιστικό και πολιτιστικό περιβάλλον, και να επιλέγουν, μεταξύ περισσότερων εναλλακτικών λύσεων, τη βέλτιστη από περιβαλλοντικής πλευράς. Στο πλαίσιο αυτό, οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Α.Π.Ε.) συνιστούν πηγές ενέργειας φιλικές προς το περιβάλλον και βασική συνιστώσα της αειφόρου ανάπτυξης, που αποτελεί βασική προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος και την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού. Συγκεκριμένως, βάσει της Οδηγίας 2009/28/ΕΚ (ΕΕ L 140/30.04.2009) έχει τεθεί ως στόχος ειδικότερα για την Ελλάδα, κατ' αναφορά προς τους εθνικούς στόχους όπως προσδιορίζονται στον ν. 3889/2010 (ΦΕΚ Α' 182), το να ανέλθει το ποσοστό συμμετοχής των Α.Π.Ε. στην ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας, μέχρι το 2020, σε 20%. Ακόμη, στο πλαίσιο του Πρωτοκόλλου του Κυότο (ν. 3017/2002, ΦΕΚ Α' 117), η Ελλάδα έχει αναλάβει, για την περίοδο 2008 – 2012, σχετική υποχρέωση συγκράτησης της αύξησης των εκπομπών αερίων που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου, με την προώθηση, μεταξύ άλλων, και τη χρήση Α.Π.Ε. για την παραγωγή ηλεκτρισμού.

Υπό το φως των ανωτέρω, συνάγεται ότι η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, σε συνδυασμό με αυτή της αειφόρου ανάπτυξης στο πλαίσιο της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, επιτάσσει τον προγραμματισμό και συντονισμό όλων των αναγκαίων παρεμβάσεων, ώστε να επιτυγχάνεται η βέλτιστη –κατά το δυνατόν– συνύπαρξη και λειτουργικότητα υφιστάμενων και νέων εγκαταστάσεων και υποδομών προς όφελος των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών. Ο κατά την ανωτέρω έννοια βέλτιστος χαρακτήρας μιας λύσεως κρίνεται «...ενόψει και των γενικών και ειδικών τεχνικών δυνατοτήτων που προσφέρονται για την υλοποίησή της, καθώς και του επιπέδου των διαθέσιμων προς τούτο οικονομικών μέσων, η στάθμιση δε των ανωτέρω δεδομένων γίνεται κατά τους κανόνες των οικείων επιστημών, ώστε να επιλέγεται η λύση που κρίνεται εφικτή από τις παραπάνω απόψεις και συνεπάγεται τις λιγότερες δυνατές δυσμενείς επιπτώσεις για το φυσικό και οικιστικό περιβάλλον. Η μη επιλογή, πάντως, μιας τεχνικής λύσεως, η οποία κρίνεται βέλτιστη από περιβαλλοντική πλευρά και, κατ' αρχήν, εφικτή, πρέπει να αι-

τιολογείται νομίμως, ελεγχόμενη, κατά τούτο, από τον ακυρωτικό δικαστή, με την προσήκουσα παράθεση και τεκμηρίωση αντικειμενικών, ειδικών και συγκεκριμένων λόγων, αναγόμενων επίσης στην προστασία του γενικότερου δημοσίου συμφέροντος και στην εξυπηρέτηση συναφών κοινωνικών αναγκών, οι οποίοι κρίνονται, τόσο σοβαροί, ώστε να μην μπορούν να αρθούν μέσα σε εύλογο χρόνο με προγραμματισμό και συντονισμό της δράσης όλων των εμπλεκόμενων φορέων, συνεκτιμωμένου του επείγοντος χαρακτήρα των δημοσίου συμφέροντος αναγκών που θα εξυπηρετήσει το έργο..» (ΣτΕ Ολ. 3520/2006, «...τα αρμόδια όργανα οφείλουν να σταθμίζουν και άλλους παράγοντες, αναγόμενους στο γενικότερο δημόσιο συμφέρον, όπως είναι η οικονομική ανάπτυξη, η ανάγκη εκτελέσεως σημαντικών έργων υποδομής, κ.λπ., (...) και να επιλέγουν, μεταξύ περισσοτέρων εναλλακτικών λύσεων, τη βέλτιστη από περιβαλλοντική πλευρά ή και να μην παρέχουν έγκριση για την εκτέλεση του έργου, αν οι επαπειλούμενες δυσμενείς συνέπειες υπερακοντίζουν τα οφέλη από τη λειτουργία του έργου. Πρέπει, συνεπώς, να εκτίθενται και να συνεκτιμώνται επαρκώς, ο τρόπος και η μέθοδος κατασκευής και λειτουργίας του συγκεκριμένου έργου και ο ειδικότερος χαρακτήρας του δημοσίου συμφέροντος που θα εξυπηρετηθεί από αυτό, δεδομένου ότι η στάθμιση συναρτάται με το είδος και την έκταση της επαπειλούμενης βλάβης και τη φύση της εξυπηρετούμενης με το έργο ανάγκης (...) η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, που αποτελεί το βασικό μέσο εφαρμογής της αρχής της πρόληψης αλλά και γενικότερων κανόνων προστασίας του περιβάλλοντος (συνταγματικών και κοινών) πρέπει να ανταποκρίνεται προς τις απαιτήσεις του νόμου και να περιέχει τα απαραίτητα στοιχεία και, γενικότερα, το περιεχόμενό της να είναι επαρκές, ώστε να παρέχεται στα αρμόδια διοικητικά όργανα η δυνατότητα να διακριβώνουν και να αξιολογούν τους κινδύνους και τις συνέπειες του έργου και να εκτιμούν αν η πραγματοποίησή του είναι σύμφωνη με τις ανωτέρω αρχές. Από τις αρχές αυτές, ειδικότερα, συνάγεται ότι, όταν πρόκειται να κατασκευασθούν μεγάλα τεχνικά έργα, σημαντικά για την ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας, σε σύνθετο περιβάλλον, όπως το οικιστικό, επιβάλλεται η συνύπαρξή τους με άλλα έργα και δραστηριότητες, χαρακτηριστικά της λειτουργίας των οικισμών. Στις περιπτώσεις αυτές η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης επιτάσσει τον προγραμματισμό και συντονισμό όλων των αναγκαίων παρεμβάσεων, ώστε να επιτυγχάνεται η βέλτιστη συνύπαρξη και λειτουργικότητα των υφισταμένων και των νέων εγκαταστάσεων και υποδομών προς όφελος των συνθηκών διαβιώσεως των κατοίκων. Ο κατά την ανωτέρω έννοια βέλτιστος χαρακτήρας μιας λύσεως κρίνεται, ενόψει και των γενικών και ειδικών τεχνικών δυνατοτήτων που προσφέρονται για την υλοποίησή της, καθώς και του επιπέδου των διαθέσιμων προς τούτο οικονομικών μέσων, η στάθμιση δε των α-

νωτέρω δεδομένων γίνεται κατά τους κανόνες των οικείων επιστημών, ώστε να επιλέγεται η λύση που κρίνεται εφικτή από τις παραπάνω απόψεις και συνεπάγεται τις λιγότερες δυνατές δυσμενείς επιπτώσεις για το φυσικό και οικιστικό περιβάλλον (...)» (βλ. ΣτΕ 3816/2010, ΣτΕ 1508/2008, 258/2004 Ολομ., 1759/2002 Ολομ., 4498/1998 Ολομ.).

Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η επιδιωκόμενη με τα προς ψήφιση άρθρα 56 παρ. 2 και 57 παρ. 3 περιβαλλοντική αδειοδότηση, η οποία, πάντως, κατά τα προαναφερόμενα, θα πρέπει να αποβλέπει στην ταυτόχρονη διατήρηση των κανόνων της συνύπαρξης και της λειτουργικότητας των υφιστάμενων και των νέων εγκαταστάσεων και υποδομών προς τον σκοπό της εξασφάλισης των βέλτιστων όρων διαβίωσης, σε συνδυασμό προς την υποχρέωση για την προστασία του φυσικού και του οικιστικού περιβάλλοντος (βλ. επίσης ΣτΕ Ολ 3838/2009, 2638/2009, 2981/2009 κ. ά.).

Αθήνα, 31.1.2012

Οι εισηγήτριες
Αθανασία Διονυσοπούλου
Αλεξάνδρα Καρέτσου
Επιστημονικές Συνεργάτιδες
Γεωργία Μακροπούλου
Ειδική Επιστημονική Συνεργάτις

Ο προϊστάμενος του Β΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Αν. Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Ο προϊστάμενος της Β΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Αν. Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών